

Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru OŠETŘOVATELSKÁ PÉČE V INTERNÍCH OBORECH

1	Cíl specializačního vzdělávání.....	2
2	Vstupní podmínky a průběh specializačního vzdělávání.....	2
3	Učební plán	3
3.1	Učební osnova základního modulu	3
3.1.1	Schopnosti a dovednosti po absolvování základního modulu	5
3.2	Učební osnovy odborných modulů – povinné	6
3.2.1	Učební osnova odborného modulu OM 1	6
3.2.2	Učební osnova odborného modulu OM 2	13
3.2.3	Učební osnova odborného modulu OM 3	16
3.3	Schopnosti a dovednosti po absolvování odborných modulů.....	19
4	Hodnocení výsledků vzdělávání v průběhu specializačního vzdělávání.....	20
5	Profil absolventa	20
5.1	Charakteristika výstupních vědomostí, dovedností a postojů, tj. profesních kompetencí, pro které absolvent/ka specializačního vzdělávání získal/a způsobilost	21
6	Charakteristika akreditovaných zařízení a pracovišť	21
6.1	Akreditovaná zařízení a pracoviště	22
7	Tabulka modulů	23
8	Seznam doporučených zdrojů	24

1 Cíl specializačního vzdělávání

Cílem specializačního vzdělávání v oboru Ošetřovatelská péče v interních oborech je získání specializované způsobilosti s označením odbornosti Sestra pro péči v interních oborech osvojením si potřebných teoretických znalostí, praktických dovedností, návyků týmové spolupráce i schopnosti samostatného rozhodování pro činnosti stanovené platnou legislativou.

2 Vstupní podmínky a průběh specializačního vzdělávání

Podmínkou pro zařazení do specializačního vzdělávání v oboru Ošetřovatelská péče v interních oborech je získání odborné způsobilosti k výkonu povolání všeobecné sestry dle §58, odst. 1 zákona č. 96/2004 Sb., zákon o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 96/2004 Sb.).

Účastník vzdělávání musí před přihlášením se k atestační zkoušce splnit dobu výkonu povolání v příslušném oboru specializačního vzdělávání stanovenou § 56 odst. 6 zákona č. 96/2004 Sb.

Část specializačního vzdělávání lze absolvovat distanční formou studia, např. metodou e-learningu.

Optimální doba specializačního vzdělávání je 18 – 24 měsíců, kterou lze prodloužit nebo zkrátit při zachování počtu hodin vzdělávacího programu. V případě, že celková délka specializačního vzdělávání se od celodenní průpravy liší, úroveň a kvalita nesmí být nižší než v případě celodenní průpravy.

Vzdělávací program obsahuje celkem 560 hodin teoretického vzdělávání a praktické výuky. Praktická výuka tvoří alespoň 50 % celkového počtu hodin, včetně odborné praxe na pracovištích akreditovaného zdravotnického zařízení v rozsahu stanoveném tímto vzdělávacím programem. Požadavky vzdělávacího programu je možné splnit ve více akreditovaných zařízeních, pokud je nezajistí v celém rozsahu akreditované zařízení, kde účastník vzdělávání zahájil. Akreditovaná pracoviště disponují náležitým personálním, materiálním a přístrojovým vybavením.

Vzdělávací program zahrnuje modul základní a moduly odborné se stanoveným počtem kreditů, přičemž ukončení každého modulu je realizováno hodnocením úrovně dosažených výsledků vzdělávání.

Podmínkou pro získání specializované způsobilosti v oboru Ošetřovatelská péče v interních oborech je:

- zařazení do oboru specializačního vzdělávání,
- výkon povolání v příslušném oboru specializačního vzdělávání minimálně 1 rok z období 6-ti let v rozsahu minimálně ½ stanovené týdenní pracovní doby nebo minimálně 2 roky v rozsahu minimálně pětiny stanovené týdenní pracovní doby do data přihlášení se k atestační zkoušce,
- absolvování teoretické výuky,
- absolvování povinné odborné praxe v rozsahu stanoveném vzdělávacím programem,

- získání stanoveného počtu kreditů určených vzdělávacím programem,
- úspěšné složení atestační zkoušky.

3 Učební plán

Nedílnou součástí vzdělávacího programu je vedení studijního průkazu a záznamu o provedených výkonech v rámci celé odborné praxe. Počet výkonů uvedených v kapitole 3.2 Učební osnovy odborných modulů – seznam výkonů a jejich četnost je stanoven jako minimální, aby účastník specializačního vzdělávání zvládl danou problematiku nejen po teoretické, ale i po stránce praktické.

3.1 Učební osnova základního modulu

Základní modul ZM	Organizační a metodické vedení ošetrovateľskej péče	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	5 dnů teorie, tj. 40 hodin	
Počet kreditů	20	
Cíl	Vybavit všeobecnou sestru znalostmi potřebnými k organizačnímu a metodickému vedení ošetrovateľskej péče.	
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Vzdělávání dospělých	Úvod do problematiky. Zásady vzdělávání dospělých, cíle, vedení, motivační faktory, hodnocení účastníků SV.	4
Právní problematika ve zdravotnictví	Základní zákonné a prováděcí předpisy ve zdravotnictví. Práva a povinnosti zdravotnických pracovníků. Povinná mlčenlivost. Právní odpovědnost ve zdravotnictví.	3
Moderní management v ošetrovateľskej péči	Management a role manažera. Klíčové role a funkce vedoucího pracovníka ve zdravotnictví. Leadership a role lídra. Firemní kultura. Strategický management. Management změn. Management času. Budování a řízení pracovního týmu. Personální management a rozvoj lidských zdrojů.	3
Kvalita a bezpečí zdravotní péče	Strategické řízení kvality zdravotní péče. Indikátory kvality ošetrovateľskej péče a jejich sledování. Standardy ošetrovateľskej péče, správné vedení zdravotnické dokumentace. Řízení rizik a prevence nežádoucích událostí ve zdravotnických zařízeních včetně sledování a vyhodnocení. Externí a interní kontrola kvality.	4
Interpersonální dovednosti specialistky	Podpůrné techniky ke zvládnutí pracovní zátěže, podpůrné techniky v komunikaci s agresivním	4

v ošetrovatelské péči	pacientem, komunikace se zvláštními skupinami pacientů. Etický přístup k pacientům a jejich blízkým s ohledem na věk a charakter onemocnění. Identifikace faktorů ovlivňujících kvalitu života pacientů.	
Edukace	Edukace pacientů a jiných osob. Specifika edukace dětí, seniorů, cizinců a zvláštních skupin nemocných. Tvorba edukačních materiálů. Zásady moderní prezentace.	4
Průzkumné a výzkumné šetření v ošetrovatelské péči	Charakteristika, specifika a význam ošetrovatelského výzkumu. Techniky výzkumu, výzkumný proces a jeho fáze, etapy výzkumné práce. Volba a způsob vyhledávání vhodných témat. Etika výzkumu. Prezentace výsledků, aplikace poznatků do praxe.	5
Vybraná problematika veřejného zdraví	Vymezení problematiky veřejného zdraví, determinanty zdraví a jejich aktuální situace v ČR, aktuální zdravotní politika v evropském kontextu.	2
	Radiační ochrana – ionizující záření, jeho základní druhy a vlastnosti, nepříznivé účinky ionizujícího záření, radiační zátěž obyvatel, způsoby ochrany před ionizujícím zářením, zásady pro pobyt v prostorech se zdroji ionizujícího záření, legislativa v oblasti radiační ochrany, odpovědnosti při využívání zdrojů ionizujícího záření.	2
	Problematika závislostí – škodlivé užívání návykových látek (dále jen NL) a závislostí na NL v ČR. Přehled NL zneužívaných v ČR a jejich vlastnosti, zdravotní a právní aspekty související se zneužíváním NL a závislostí na NL.	2
Krizový management ve zdravotnictví	Mimořádné události a katastrofy (typy katastrof, definice katastrofy a medicíny katastrof, spektrum postižení). Krizová připravenost (definice, legislativní zázemí, orgány krizového řízení a jejich úkoly, organizace ve zdravotnictví, základní pojmy, plán krizové připravenosti zdravotnického zařízení). Hromadný výskyt postižených (základní pojmy, zdravotnický záchranný řetězec, zdravotnická záchranná služba, traumatologický plán nemocnice – základní úkoly, organizace práce při hromadném příjmu, třídění pacientů). Evakuace nemocnic (zásady evakuace, evakuační plán). Ochrana obyvatelstva (definice a základní pojmy, hlavní zásady, prostředky individuální ochrany,	3

	základní vybavení domácnosti, informování obyvatelstva, vzdělávání).	
Ukončení modulu	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	4
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zná zásady vzdělávání dospělých, • umí rozeznat a posoudit neetické a protiprávní chování spolupracovníků a vyhodnotit jeho důsledky, • zná základní zákonné a prováděcí předpisy ve zdravotnictví a je si vědom/a právní odpovědnosti ve zdravotnictví, • umí vysvětlit význam pojmu management, řízení a vedení, popsat a vysvětlit kulturu organizace a její význam, • chápe nutnost vlastního odborného růstu a rozvoje, • umí rozpoznat své postoje, přístupy, způsob komunikace při personální práci, při efektivním hospodaření a při zjišťování potřeb a přání pacientů a jejich rodin, • uvědomuje si neustálou potřebu zvyšování kvality práce a spolupráce, • zná zásady prevence pochybení ve zdravotnické praxi, • zná vybranou problematiku edukace pacientů, • navrhuje a vypracovává plány edukace pacienta, případně rodinných příslušníků a jiných osob, • postupuje dle moderních a vědecky ověřených metod, podílí se na výzkumných šetřeních a projektech, • zná účinky ionizujícího záření, systém radiační ochrany, zásady pro uplatňování požadavků radiační ochrany a praktické metody ochrany, • zná základy krizového managementu a umí se podílet na přechodu činnosti zdravotnického zařízení ze standardních podmínek do činností za podmínek nestandardních. 	
Způsob ukončení modulu	Diagnostické metody (např. kolokvium k závěrečné práci na zvolené téma, test, ústní zkouška, apod.).	

3.1.1 Schopnosti a dovednosti po absolvování základního modulu

Absolvent/ka základního modulu je připraven/a:

- podílet se na kontinuálním zvyšování kvality a bezpečnosti ošetrovatelské péče,
- koordinovat práci členů ošetrovatelského týmu,
- hodnotit kvalitu ošetrovatelské péče,
- identifikovat faktory ovlivňující kvalitu života pacientů,
- provádět průzkumná a výzkumná šetření,
- navrhopvat a vypracovávat plány edukace pacienta, blízkých osob,
- připravovat edukační materiály.

3.2 Učební osnovy odborných modulů – povinné

3.2.1 Učební osnova odborného modulu OM 1

Odborný modul – OM 1	Specializovaná ošetrovateľská péče v interních oborech	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	15 dnů, tj. 120 hodin teoretické výuky 20 dnů, tj. 160 hodin odborné praxe na vlastním nebo jiném pracovišti 5 dnů, tj. 40 hodin odborné praxe na akreditovaném pracovišti	
Počet kreditů	95 (60 kreditů za teoretickou část, 20 kreditů za praktickou část, 15 kreditů za praktickou část na akreditovaném pracovišti)	
Cíl	Připravit všeobecnou sestru pro specializovanou ošetrovateľskou péči o pacienty v interních oborech.	
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Specializovaná ošetrovateľská péče o pacienty s nemocemi kardiovaskulárního systému a cév	Úvod do problematiky modulu. Ischemická choroba srdeční. Arytmie. Zánětlivá onemocnění srdce. Arteriální hypertenze. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	9
	Plicní embolie. Plicní hypertenze. Onemocnění tepen a žil. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	4
	Specializovaná ošetrovateľská péče o pacienty s nemocemi kardiovaskulárního systému a cév: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovateľských problémů. Plán ošetrovateľských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace. Poradenská činnost.	2
Specializovaná ošetrovateľská péče o pacienty s nemocemi dýchacího ústrojí	Zánětlivá onemocnění plic. Tuberkulóza a mykobakteriomy plic. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	2
	Chronická obstrukční plicní nemoc. Respirační insuficience. Astma bronchiale. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	2
	Specializovaná ošetrovateľská péče o pacienty s nemocemi dýchacího ústrojí: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovateľských problémů. Plán ošetrovateľských intervencí, edukace v režimových opatřeních a dechové rehabilitaci, možnosti realizace. Poradenská činnost.	2

Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s hematologickým onemocněním	Anemie. Poruchy koagulace. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	3
	Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s hematologickým onemocněním: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace a možnosti realizace. Poradenská činnost.	1
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s imunodeficity a alergiemi	Primární a sekundární imunodeficiency, autoimunitní nemoci, orgánově nespecifické a specifické autoimunitní nemoci, alergická onemocnění. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	2
	Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s imunodeficity a alergiemi: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace a možnosti realizace. Poradenská činnost.	2
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s revmatologickým onemocněním	Revmatologická onemocnění zánětlivá (revmatoidní artritida a jiné) a degenerativní (artróza). Klasifikace. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	3
	Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s revmatologickým onemocněním: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace a možnosti realizace. Poradenská činnost.	3
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s gastroenterologickým onemocněním	Onemocnění jícnu, nemoci žaludku, tenkého střeva, tlustého střeva. Funkční poruchy trávicího traktu, biliárního systému, jater a pankreatu. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	4
	Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s gastroenterologickým onemocněním: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace a možnosti realizace. Poradenská činnost.	3
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s nefrologickým	Onemocnění ledvin vrozené, dědičné a získané. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	4
	Specializovaná ošetrovatelská péče zaměřená	5

onemocněním	na pitný režim, výživu a pohybovou aktivitu. Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienta léčeného eliminačními metodami: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace. Poradenská činnost.	
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s poruchou výživy, metabolismu a vnitřního prostředí	Poruchy acidobazické rovnováhy, vodního a minerálního hospodářství, obezita, malnutrice, metabolické nemoci kostí. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence	5
	Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s poruchou výživy: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace a možnosti realizace. Poradenská činnost.	2
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s neurologickým onemocněním	Cévní mozkové příhody, zánětlivá onemocnění. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	4
	Degenerativní, demyelinizační a extrapyramidová onemocnění, nervosvalová onemocnění. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	4
	Epileptické syndromy. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	2
	Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s neurologickým onemocněním: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace. Poradenská činnost.	4
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s dermatovenerologickým onemocněním	Kožní onemocnění (dermatózy, kožní infekce, ekzémy, kožní alergické reakce, sexuálně přenosné choroby). Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	2
	Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s dermatovenerologickým onemocněním: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace.	2

	Poradenská činnost.	
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s onemocněním diabetes mellitus	Diabetes mellitus. Etiologie, klasifikace, klinický obraz, diagnostika. Léčebné možnosti: obecné principy terapie, dietoterapie, inzulinoterapie, terapie perorálními antidiabetiky, fyzická aktivita. Selfmonitoring. Komplikace: akutní (hypoglykémie, hyperglykémie, ketoacidotické diabetické kóma, hyperosmolární diabetické kóma, laktátová acidóza), mikrovaskulární, makrovaskulární a jiné orgánové komplikace. Metabolický syndrom. Prevence vzniku komplikací.	5
	Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s diabetes mellitus: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí. Edukace v selfmonitoringu, inzulinoterapii, léčbě perorálními antidiabetiky, prevenci komplikací, pohybové aktivitě. Spolupráce s nutričním terapeutem v dietoterapii. Poradenská činnost.	4
Specializovaná ošetrovatelská péče při syndromu diabetické nohy, specializovaná práce sestry v oblasti podiatrie, péče o chronickou ránu	Vymezení pojmu podiatrie. Syndrom diabetické nohy. Klasifikace syndromu diabetické nohy. Screeningové vyšetření syndromu diabetické nohy na podiatrii. Prevence, diagnostika. Léčebné možnosti: obecné principy léčby odlehčením, obuv, speciální kontaktní fixace. Růstové faktory a kožní transplantáty. Prevence syndromu diabetické nohy.	4
	Chirurgické intervence léčby diabetické nohy: angioplastika bércoých tepen, revaskularizace diabetické nohy, amputační výkony. Možnosti protetické péče. Specializovaná ošetrovatelská péče při syndromu diabetické nohy.	2
	Patofyziologie hojení ran. Klasifikace rány – hodnotící škály. Faktory ovlivňující hojení ran. Evaluace rány, eliminace osídlení choroboplodnými zárodky. Princip ošetřování chronických ran, sanace spodiny rány, podpora hojení rány. Vhodná volba krycích materiálů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace. Poradenská činnost.	4
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienta s infekčním onemocněním	Infekční onemocnění gastrointestinálního systému, nervového systému. HIV/AIDS. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, dietoterapie, komplikace, prevence.	3
	Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienta	1

	s infekčním onemocněním: fyzikální vyšetření sestrou, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetřovatelských problémů. Plán ošetřovatelských intervencí. Plán bariérové ošetřovatelské péče. Plán edukace a možnosti realizace. Poradenská činnost.	
Specializovaná ošetřovatelská péče o pacienty při náhlých stavech ve vnitřním lékařství	Synkopa, náhlá smrt, hypertenzní krize, CMP. Etiologie, diagnostika, klinický obraz selhání základních životních funkcí. Monitoring základních životních funkcí. Prevence rozvoje komplikací.	2
	Epileptický záchvat. Hyperventilační křeče. Aspirace, dušení. Anafylaxe. Etiologie, diagnostika, klinický obraz. Monitoring základních životních funkcí. Prevence rozvoje komplikací.	2
	Komatózní a šokové stavy. Akutní intoxikace. Etiologie, diagnostika, klinický obraz selhání základních životních funkcí. Monitoring základních životních funkcí. Prevence rozvoje komplikací.	2
	Vysoce specializovaná péče o pacienta při selhání základních životních funkcí. Základní podpora života, indikace, aktivace záchranného řetězce, základní postupy, praktická cvičení kardiopulmonální resuscitace.	5
Edukační programy v interních oborech	Tvorba edukačního plánu a edukačních jednotek. Možnosti individuálního přístupu ve vzdělávání pacientů, jejich blízkých nebo pečujících s přihlédnutím k široké variabilitě problematiky interních oborů.	1
	Praktické nácviky tvorby edukačních plánů u vybraných onemocnění vnitřních orgánů.	3
Ukončení modulu	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	6
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zná prevenci, diagnostiku, léčbu, fyzikální vyšetření, postupy při vyhledávání potřeb a jejich ovlivnění ve vztahu k aktivitám denního života pacientů s onemocněním vnitřních orgánů, • zná zvládání náhlých příhod a krizových situací s použitím technik managementu komplikací, • zná možnosti poskytování konzultačních a poradenských služeb, spolupráce se svépomocnými skupinami, • umí vyhodnotit stav pacienta s onemocněním vnitřních orgánů pomocí měřících technik a fyzikálního vyšetření, • umí posoudit stav pacientů a sestavit plán ošetřovatelské péče respektující zvláštnosti přístupu k pacientům s onemocněním vnitřních orgánů, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • realizuje a hodnotí ošetrovatelskou péči u pacientů s onemocněním vnitřních orgánů, • edukuje v prevenci vzniku komplikací, • edukuje pacienty a jejich rodinné příslušníky v oblasti péče o své zdraví ve vlastním prostředí.
Seznam výkonů	Počet výkonů
Diagnostika soběstačnosti pacientů s onemocněním vnitřních orgánů	10
Zhodnocení rizika pádu	10
Zhodnocení rizika vzniku dekubitu	10
Zhodnocení rizika vzniku malnutrice	10
Zhodnocení rizika vzniku dehydratace	10
Sledování základních fyziologických potřeb u pacienta (spánek, vyprazdňování)	4
Vytvoření plánu ošetrovatelské péče u pacienta s onemocněním vnitřních orgánů	5
Vytvoření plánu edukace u pacienta s onemocněním vnitřních orgánů	5
Edukace pacienta s onemocněním vnitřních orgánů	5
Příprava pacienta na propuštění do domácího prostředí	3
Edukace blízkých pacienta v domácí péči	2
Edukace pacienta v inzulínoterapii pomocí inzulínového pera	10
Manipulace s inzulínovou pumpou	1
Edukace pacienta v selfmonitoringu glykemií	10
Vyhodnocení jednotlivých fází vývoje chronické rány a defektu	10
Monitoring faktorů ovlivňující pozitivní vývoj hojení chronické rány a defektu	5
Monitoring použitého krytí a vývoje chronické rány a defektu	5
Ošetření chronické rány	5
Edukace pacienta s diabetes mellitus v prevenci vzniku diabetické nohy	5
Vyhodnocení jednotlivých fází vývoje syndromu diabetické nohy	10
Edukace pacienta a jeho blízkých v péči o chronickou ránu a diabetickou nohu	2
Vyhodnocení EKG záznamu	10
Příprava pacienta na invazivní léčebný zákrok při kardiologických intervencích	2
Příprava, provedení a vyhodnocení spirometrie	2
Asistence při diagnostickém a terapeutickém endoskopickém vyšetření	2
Ošetrovatelská péče o pacienta před endoskopickým výkonem na zažívacím traktu	1
Ošetrovatelská péče o pacienta po endoskopickém výkonu na zažívacím traktu	1
Ošetrovatelská péče o pacienta s parenterální výživou	2
Ošetrovatelská péče o pacienta s enterální výživou pomocí gastrické sondy	2

Podání stravy do perkutánní enterální gastrostomie	2
Zajištění bariérové ošetrovatelské techniky u pacientů s nozokomiální nákazou	2
Ošetřování pacienta s nozokomiální nákazou, vč. protiepidemiologických opatření a edukace pacienta	2
Monitoring bolesti u pacienta	5
Péče o pacienta s komplikacemi při peritoneální dialýze	1
Ošetrovatelská péče o pacienta v chronickém dialyzačním programu	1
Nácvik vyprazdňování u pacientů se stresovou inkontinencí moče	2
Sestavení edukační jednotky a realizace edukace v prevenci civilizačních chorob dle výběru (obezita, kouření, závislosti)	2
Způsob ukončení modulu	Diagnostické metody (např. kolokvium k závěrečné práci na zvolené téma, test, ústní zkouška, apod.), splnění odborné praxe a potvrzení výkonů daných pro odborný modul 1.

Odborný modul – OM 1	Odborná praxe na pracovišti akreditovaného zařízení - interní oddělení	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin odborné praxe na akreditovaném pracovišti	
Počet kreditů	15 kreditů za praktickou část v akreditovaném zařízení	
Seznam výkonů	Počet	
Vyhodnocení rizik stavu pacienta s onemocněním vnitřních orgánů	1	
Vytvoření plánu ošetrovatelské péče u pacienta s onemocněním vnitřních orgánů	1	
Realizace plánu ošetrovatelské péče u pacienta s onemocněním vnitřních orgánů	1	
Vytvoření plánu edukace u pacienta s onemocněním vnitřních orgánů	1	
Edukace pacienta s onemocněním vnitřních orgánů	1	
Příprava pacienta na propuštění do domácího prostředí	1	
Edukace pacienta v inzulinoterapii a v nácviku selfmonitoringu	1	
Edukace pacienta s diabetes mellitus v prevenci vzniku diabetické nohy	1	
Vyhodnocení faktorů ovlivňující pozitivní vývoj hojení u pacienta s chronickou ránou a defektem	1	
Ošetření pacienta s chronickou ránou	2	
Vyhodnocení odborné praxe školitelem (mentorem)		

3.2.2 Učební osnova odborného modulu OM 2

Odborný modul – OM 2	Specializovaná ošetrovatelská péče v geriatrici	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin teoretické výuky 5 dnů, tj. 40 hodin odborné praxe na vlastním nebo jiném pracovišti – geriatrické oddělení nebo léčebna pro dlouhodobě nemocné nebo oddělení následné péče	
Počet kreditů	25 (20 kreditů za teoretickou část, 5 kreditů za praktickou část)	
Cíl	Připravit všeobecnou sestru pro specializovanou ošetrovatelskou péči o seniory.	
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Komplexní geriatrické hodnocení	Úvod do problematiky modulu. Vymezení komplexního geriatrického hodnocení a jeho součástí. Klinické vyšetření geriatrického pacienta. Vybrané specializované části komplexního geriatrického vyšetření, testy soběstačnosti, riziko vzniku dekubitů, vyhodnocení rizika pádu, měření intenzity bolesti, hodnocení stavu výživy, stanovení priorit v oblasti pacientových potřeb.	4
Specializovaná ošetrovatelská péče u vybrané problematiky geriatrické křehkosti a nestability	Geriatrická křehkost a nestabilita. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence, fyzikální vyšetření sestrou, hodnotící a měřící techniky, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace. Poradenská činnost.	3
Specializovaná ošetrovatelská péče u pacientů s velkými geriatrickými syndromy	Imobilita, instabilita, inkontinence. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	3
	Specializovaná ošetrovatelská péče u pacientů s velkými geriatrickými syndromy: fyzikální vyšetření sestrou s využitím hodnotících škál, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, plán bariérové ošetrovatelské péče. Plán edukace a možnosti realizace. Poradenská činnost.	2
	Intelektuální poruchy – demence, deprese, delirium, poruchy chování, syndrom terminální geriatrické deteriorace. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	4
	Specializovaná ošetrovatelská péče: fyzikální	4

	vyšetření sestrou s využitím hodnotících škál, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetřovatelských problémů. Plán ošetřovatelských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace. Poradenská činnost.	
	Syndrom anorexie, malnutrice a dehydratace u geriatrického pacienta. Etiologie, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	3
	Specializovaná ošetřovatelská péče: fyzikální vyšetření sestrou s využitím hodnotících škál, posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetřovatelských problémů. Plán ošetřovatelských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace. Poradenská činnost.	3
	Syndrom maladaptace. Problematika týrání, zanedbávání a zneužívání starého člověka. Formy týrání a zneužívání seniorů, diagnostika, věková diskriminace, možnosti řešení ze strany zdravotníků, svépomocné skupiny a intervenční centra.	2
Zvláštnosti farmakoterapie u geriatrických pacientů	Nespecifické projevy onemocnění. Změny farmakokinetiky, farmakodynamiky a interakce léčiv ve stáří. Nežádoucí účinky. Polymorbidita, polypragmatie. Ochota pacienta pro spolupráci (compliance) při farmakoterapii. Specifika ošetřovatelské péče.	3
Edukace pro pečující o seniory v jejich vlastním prostředí	Aktivita k uchování stavu soběstačnosti a návyků u nemocného. Zajištění bezpečného a přehledného domácího prostředí. Podpora fyzického zdraví. Life review. Motivační prostředky vhodné u pacienta s počínající demencí. Péče o pacienty se smyslovými poruchami ve vlastním prostředí. Identifikace symptomů zhoršení.	4
Zdravotní a sociální služby pro seniory	Systém komunitní zdravotní péče – domácí péče, pečovatelská služba, respitní péče. Systém sociální péče – poradenství, služby, příspěvky na péči.	2
Ukončení modulu	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	3
Výsledky vzdělávání	Absolvent/ka: <ul style="list-style-type: none"> • zná komplexní funkční zhodnocení geriatrického pacienta, • vyhodnocuje úroveň samostatnosti pacienta s použitím hodnotících škál, • zná prevenci, diagnostiku, léčbu nejčastějších velkých geriatrických syndromů (somatických, psychických, sociálních), • zná zvláštnosti farmakologické léčby v gerontologii, • umí identifikovat aktuální potřeby a jejich ovlivnění ve vztahu 	

	<p>k aktivitám denního života u pacientů vyšších věkových skupin,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zná zvláštnosti ošetrovatelské péče o geriatrického pacienta, • umí posoudit stav pacientů a sestavit plán ošetrovatelské péče respektující zvláštnosti přístupu k pacientům s onemocněním vnitřních orgánů, • realizuje a hodnotí ošetrovatelskou péči u geriatrických pacientů, • edukuje pečující osoby v zajištění péče o seniory ve vlastním sociálním prostředí, • edukuje pacienty v oblasti péče o své zdraví ve vlastním sociálním prostředí, • edukuje v prevenci vzniku komplikací, • monitoruje a vyhodnocuje stav a rizikové faktory nemocných z hlediska možnosti vzniku komplikací a náhlých příhod, • hodnotí sociální situaci pacienta, • zná možnosti sociální pomoci u geriatrického pacienta.
Seznam výkonů	Počet výkonů
Zhodnocení rizika pádu u geriatrického pacienta	5
Zhodnocení rizika vzniku dekubitů	5
Zhodnocení rizika vzniku malnutrice a dehydratace	5
Zhodnocení soběstačnosti seniora pomocí hodnotících škál	5
Monitoring intenzity bolesti u geriatrického pacienta	5
Plán ošetrovatelské péče u pacienta s imobilizačním syndromem	1
Realizace plánu ošetrovatelské péče o pacienta s imobilizačním syndromem	1
Plán ošetrovatelské péče u pacienta s inkontinencí	1
Realizace plánu ošetrovatelské péče o pacienta s inkontinencí	1
Ošetrovatelská péče o pacienta s poruchou vyprazdňování stolice	2
Plán ošetrovatelské péče u pacienta s kognitivní deteriorací	2
Realizace plánu ošetrovatelské péče u pacienta s kognitivní deteriorací	2
Vyhodnocení sociální situace u seniora	2
Nácvik sebeobsluhy s cílem zvyšování soběstačnosti pacienta (rehabilitační ošetřování)	2
Podávání stravy enterální cestou	2
Vytvoření plánu edukace pro pečující o seniora ve vlastním prostředí	1
Edukace seniora a pečujících v péči o seniora ve vlastním prostředí	1
Způsob ukončení modulu	Diagnostické metody (např. kolokvium k závěrečné práci na zvolené téma, test, ústní zkouška, apod.), splnění odborné praxe a potvrzení výkonů daných pro odborný modul 2.

3.2.3 Učební osnova odborného modulu OM 3

Odborný modul – OM 3	Specializovaná ošetrovatelská péče v onkologii a paliativní péči	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin teoretické výuky 5 dnů, tj. 40 hodin odborné praxe na vlastním nebo jiném pracovišti – onkologické oddělení nebo oddělení paliativní péče 5 dnů, tj. 40 hodin odborné praxe na akreditovaném pracovišti	
Počet kreditů	40 (20 kreditů za teoretickou část, 5 kreditů za praktickou část, 15 kreditů za praktickou část v akreditovaném zařízení)	
Cíl	Připravit všeobecnou sestru pro specializovanou ošetrovatelskou péči o pacienty s onkologickým onemocněním.	
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Epidemiologie, etiologie a patologie nádorového onemocnění	Úvod do problematiky modulu. Incidence a prevalence nádorových onemocnění, mortalita, faktory vzniku nádorů, typy nádorů, šíření nádorů v organismu. Klinická klasifikace zhoubných nádorů, genetika nádorových onemocnění. Úloha sestry v prevenci nádorů.	4
Vybraná onkologická onemocnění	Zhoubná onemocnění hlavy a krku. Etiologie, klasifikace, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, tracheostomie, komplikace, prevence. Specifika komunikace u pacientů s tracheostomií.	2
	Zhoubná onemocnění plic. Etiologie, klasifikace, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	2
	Zhoubná onemocnění tlustého střeva a konečníku. Etiologie, klasifikace, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	2
	Zhoubná onemocnění ledvin a prostaty. Etiologie, klasifikace, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	2
	Zhoubná onemocnění reprodukčních orgánů. Etiologie, klasifikace, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	2
	Zhoubná onemocnění prsu. Etiologie, klasifikace, klinický obraz, diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	2
	Zhoubná onemocnění krevního systému: maligní lymfomy, akutní a chronické leukémie. Etiologie, klasifikace, klinický obraz,	3

	diagnostika, léčebné možnosti, komplikace, prevence.	
Specializovaná ošetrovatelská péče u pacientů s onkologickou léčbou	Posouzení potřeb pacienta s onkologickou léčbou, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace. Specifika při chirurgické léčbě a léčbě zářením. Specifika při farmakologické léčbě a chemoterapii. Postupy při paravenózním úniku cytostatik. Hormonální léčba. Biologická léčba. Sledování komplikací.	3
Specializovaná ošetrovatelská péče u pacientů se stomií	Posouzení potřeb pacienta se stomií na trávícím ústrojí. Komplikace stomií. Pomůcky pro stomiky. Životní styl stomiků. Výživa a pitný režim. Fyzická aktivita pacientů se stomií. Psychosociální problémy stomiků – kluby stomiků. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace.	2
Specializovaná ošetrovatelská péče u pacientů s nežádoucími účinky při onkologické léčbě	Posouzení potřeb pacienta, stanovení ošetrovatelských problémů. Plán ošetrovatelských intervencí a edukace v péči: o dutinu ústní, výživu, hydrataci, integritu kůže a tkání, zvládnání bolesti, poruchy vyprazdňování, prevence infekčních komplikací, psychická podpora.	4
Specializovaná ošetrovatelská péče u pacientů s nádorovou bolestí	Dělení nádorové bolesti. Hodnocení nádorové bolesti. Nástroje měření bolesti, hodnotící škály. Principy léčby nádorové bolesti. Vyhodnocení analgetické léčby a jejího účinku. Hodnocení vlivu bolesti na denní aktivity a celkovou kvalitu života. Nežádoucí účinky opioidů. Role sestry při monitorování bolesti. Plán ošetrovatelských intervencí, edukace v režimových opatřeních a možnosti realizace.	3
Specializovaná ošetrovatelská péče v paliativní péči	Základní principy paliativní medicíny a ošetrovatelské péče. Vztah podpůrné a paliativní péče. Nejčastější symptomy terminálního stádia (dušnost, kašel, terminální chrčivé dýchání, nauzea, zvracení, zácpa, syndrom střevní obstrukce, nechutenství, nádorová kachexie, škytavka, svědění, atd.) a možnosti jejich řešení. Psychosociální aspekty pokročilého onemocnění. Terminální fáze onemocnění. Organizační formy poskytování paliativní péče, hospicová péče. Plán paliativní ošetrovatelské péče. Plán edukace a pomoci blízkým a pečujícím o nemocné. Etický a psychologický přístup pečujících. Prevence	5

	syndromu vyhoření.	
Ukončení modulu	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	4
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zná prevenci, diagnostiku, léčbu, vyhledávání potřeb a jejich ovlivnění ve vztahu k aktivitám denního života u pacientů s onkologickým onemocněním, • zná zvládání náhlých příhod, krizových situací s použitím technik managementu komplikací, zásady komunikace, • zná koncepci a obecné principy paliativní péče, • zná problematiku specifické ošetrovatelské péče u pacientů v terminálním stádiu, • umí posoudit stav pacientů s použitím hodnotících škál a sestavit plán ošetrovatelské péče respektující zvláštnosti přístupů k onkologickým pacientům, • realizuje a hodnotí ošetrovatelskou péči u pacientů s onkologickým onemocněním, • ovládá a uplatňuje metody prevence a kompenzace doprovodných symptomů terminálního stádia, • edukuje pacienty a jejich rodinné příslušníky se zaměřením na specifika života onkologických pacientů ve vlastním sociálním prostředí. 	
Seznam výkonů		Počet výkonů
Monitoring nežádoucích účinků při onkologické léčbě		2
Hodnocení integrity kůže a tkáně		2
Monitoring bolesti		6
Monitoring výživy		2
Monitoring hydratace		2
Ošetrovatelská péče o pacienta s břišní stomií		1
Ošetrovatelská péče o pacienta s tracheostomií		1
Ošetrovatelská péče o pacienta s oslabenou imunitou		1
Edukace v prevenci vzniku extravazátu		1
Ošetrovatelská péče o pacienta s poruchou vyprazdňování stolice		2
Ošetrovatelská péče o pacienta s mukositidou		2
Ošetrovatelská péče o pacienta s únavou		2
Ošetrovatelská péče o pacienta s radiační léčbou		1
Podání stravy do PEG		1
Péče o žilní vstupy a port		1
Vytvoření plánu edukace u onkologického pacienta a jeho blízkých		2
Edukace onkologického pacienta nebo pečujících v přípravě na péči v domácím prostředí		1
Způsob ukončení modulu	Diagnostické metody (např. kolokvium k závěrečné práci na zvolené téma, test, ústní zkouška, apod.), splnění odborné praxe	

	a potvrzení výkonů daných pro odborný modul 3.
--	--

Odborný modul – OM 3	Odborná praxe na pracovišti akreditovaného zařízení – geriatrické oddělení nebo léčebna pro dlouhodobě nemocné nebo oddělení následné péče nebo onkologické oddělení nebo oddělení paliativní péče	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	5 dnů, tj. 40 hodin odborné praxe na akreditovaném pracovišti	
Počet kreditů	15 kreditů za praktickou část v akreditovaném zařízení	
Seznam výkonů	Počet výkonů	
Vyhodnocení rizik a stavu seniora s onemocněním vnitřních orgánů nebo pacienta s onkologickou léčbou s využitím hodnotících a měřících technik	1	
Vytvoření plánu ošetrovatelské péče u seniora s onemocněním vnitřních orgánů nebo pacienta s onkologickou léčbou	1	
Realizace plánu ošetrovatelské péče u seniora s onemocněním vnitřních orgánů nebo pacienta s onkologickou léčbou	1	
Vytvoření plánu edukace u seniora s onemocněním vnitřních orgánů nebo pacienta s onkologickou léčbou	1	
Edukace seniora s onemocněním vnitřních orgánů nebo pacienta s onkologickou léčbou	1	
Příprava seniora nebo onkologického pacienta na propuštění do domácího prostředí	1	
Vytvoření plánu bariérové ošetrovatelské péče u imunodeficitních pacientů	1	
Edukace pacienta v péči o port	1	
Vyhodnocení odborné praxe školitelem (mentorem)		

3.3 Schopnosti a dovednosti po absolvování odborných modulů

Absolvent/ka odborných modulů je připraven/a:

- vykonávat intervence specializované a vysoce specializované ošetrovatelské péče u pacienta s onemocněním vnitřních orgánů, včetně přípravy na návrat do vlastního sociálního prostředí,
- vykonávat intervence specializované a vysoce specializované ošetrovatelské péče u pacienta s onemocněním vnitřních orgánů, zaměřenou na posílení a udržení soběstačnosti, mentální schopnosti se zohledněním jejich věku prostřednictvím cílených aktivit,
- poskytovat paliativní péči, vyhledávat aktuální potřeby pacienta a koordinovat týmovou spolupráci v péči o pacienta v terminálním stádiu,
- vykonávat preventivní a protiepidemiologická opatření u pacienta s onemocněním vnitřních orgánů,

- edukovat pacienta a jím určené osoby v oblastech prevence onemocnění, přitom spolupracovat s fyzioterapeutem, nutričním terapeutem a zdravotně-sociálním pracovníkem,
- provádět poradenskou a dispenzární činnost zaměřenou na problematiku onemocnění vnitřních orgánů, indikovat zdravotnické prostředky,
- hodnotit a ošetřovat chronické rány a doporučovat vhodné krycí materiály.

4 Hodnocení výsledků vzdělávání v průběhu specializačního vzdělávání

Akreditované zařízení přidělí každému účastníkovi specializačního vzdělávání školitele, který je zaměstnancem akreditovaného zařízení. Školitel pro teoretickou výuku vypracovává studijní plán a plán plnění praktických výkonů, které má účastník vzdělávání v průběhu přípravy absolvovat a průběžně prověřuje znalosti (vědomosti a dovednosti). Odborná praxe na odborných pracovištích probíhá pod vedením přiděleného školitele, který je zaměstnancem daného pracoviště, má specializovanou způsobilost v oboru a osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu. Školitel odborné praxe potvrzuje splněné výkony a provádí písemný záznam výsledného hodnocení odborné praxe účastníka studia.

- a) Průběžné hodnocení školitelem:
  - školitel pravidelně a průběžně prověřuje teoretické znalosti a praktické dovednosti účastníka specializačního vzdělávání. Do studijního průkazu zapisuje ukončení každého modulu a získaný počet kreditů.
- b) Předpoklad pro vykonání atestační zkoušky:
  - absolvování teoretické a praktické výuky, včetně splnění požadované odborné praxe v akreditovaném zařízení potvrzené ve studijním průkazu a splnění výkonů obsažených ve vzdělávacím programu potvrzené přiděleným školitelem,
  - získání příslušného počtu kreditů.
- c) Vlastní atestační zkouška probíhá dle vyhlášky č. 189/2009 Sb., ve znění pozdějších právních předpisů.

5 Profil absolventa

Absolvent/ka specializačního vzdělávání v oboru Ošetřovatelská péče v interních oborech bude připraven/a provádět, zajišťovat a koordinovat základní, specializovanou a vysoce specializovanou ošetřovatelskou péči v oboru Ošetřovatelská péče v interních oborech. Je oprávněn/a na základě vlastního posouzení a rozhodnutí, v souladu s platnou legislativou zabezpečovat ošetřovatelskou péči v interních oborech v rozsahu své specializované způsobilosti stanovené činnostmi, ke kterým je připraven/a na základě tohoto vzdělávacího programu a platné legislativy.

5.1 Charakteristika výstupních vědomostí, dovedností a postojů, tj. profesních kompetencí, pro které absolvent/ka specializačního vzdělávání získal/a způsobilost

Všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí v oboru Ošetřovatelská péče v interních oborech je připraven/a:

- podílet se na kontinuálním zvyšování kvality a bezpečnosti ošetřovatelské péče,
- koordinovat práci členů ošetřovatelského týmu v oblasti ošetřovatelské péče o pacienty s onemocněním vnitřních orgánů,
- edukovat pacienty s onemocněním vnitřních orgánů, případně blízké osoby ve specializovaných ošetřovatelských postupech a připravovat pro ně informační materiály,
- sledovat a vyhodnocovat stav pacientů s onemocněním vnitřních orgánů z hlediska možnosti vzniku komplikací, náhlých příhod a podílet se na jejich řešení,
- plánovat a zajišťovat specializovanou a vysoce specializovanou ošetřovatelskou péči u pacientů s onemocněním vnitřních orgánů,
- identifikovat faktory ovlivňující kvalitu života pacientů,
- plánovat specializovanou a vysoce specializovanou ošetřovatelskou péči o pacienty v terminálním stádiu,
- edukovat pečující osoby v zajištění péče o pacienty s onemocněním vnitřních orgánů ve vlastním prostředí,
- provádět průzkumná šetření za účelem identifikace oblastí pro zlepšení kvality ošetřovatelské péče,
- podílet se a vést teoretickou i praktickou výuku účastníků specializačního vzdělávání v oboru Ošetřovatelská péče v interních oborech,
- provádět poradenskou a dispenzární činnost zaměřenou na problematiku onemocnění vnitřních orgánů,
- provádět poradenskou činnost u pacientů s chronickými ranami.

6 Charakteristika akreditovaných zařízení a pracovišť

Vzdělávací instituce, zdravotnická zařízení a pracoviště zajišťující výuku účastníků specializačního vzdělávání musí být akreditovány dle ustanovení § 45 zákona č. 96/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Tato zařízení musí účastníkovi zajistit absolvování specializačního vzdělávání dle příslušného vzdělávacího programu. Minimální kritéria akreditovaných zařízení jsou dána splněním odborných, provozních, technických a personálních předpokladů.

6.1 Akreditovaná zařízení a pracoviště

Personální požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Školitelem se rozumí zaměstnanec akreditovaného zařízení ve smyslu zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších právních předpisů, který organizuje a řídí teoretickou nebo praktickou část specializačního vzdělávání.* • Školitelem odborné praxe může být všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí v oboru specializace Ošetřovatelská péče o dospělé, Ošetřovatelská péče o pacienty ve vybraných klinických oborech a je držitelem „Osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu“ a profesními zkušenostmi ve výkonu povolání v délce nejméně 3 roky. • Školitelem odborné praxe může být i všeobecná sestra pracující bez odborného dohledu s profesními zkušenostmi a výkonem povolání v délce nejméně 5 let. • Školitelem odborné praxe může být i lékař s atestací v příslušném interním oboru, pracující na specializovaném pracovišti. • Lektorem se rozumí zdravotnický nebo jiný odborný pracovník, který se podílí na výuce v teoretické části specializačního vzdělávání. • Lektorem může být všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí v oboru specializace Ošetřovatelská péče o dospělé, Ošetřovatelská péče o pacienty ve vybraných klinických oborech, Ošetřovatelská péče v anesteziologii, resuscitaci a intenzivní péči a je držitelem „Osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu“ a profesními zkušenostmi ve výkonu povolání v délce nejméně 3 roky. • Lektorem může být i lékař s atestací v příslušném oboru. • Lektorem může být lékař i další odborný pracovník s jinou kvalifikací (JUDr., Ing. atd.), která odpovídá zaměření vzdělávacího programu (předměty jako je ekonomika a financování, právní problematika, krizový management, organizace a řízení, atd.). • Lektorem pro teoretickou výuku může být i všeobecná sestra pracující bez odborného dohledu s profesními zkušenostmi a výkonem povolání v délce nejméně 5 let. • Pedagogické schopnosti. • Doklady o odborné, specializované event. pedagogické způsobilosti. osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu.
Materiální a technické vybavení	<ul style="list-style-type: none"> • Pro teoretickou část vzdělávacího programu standardně vybavená učebna s PC a dataprojektorem a s možností přístupu k internetu. • Modely a simulátory potřebné k výuce praktických dovedností – modely a simulátory k výuce KPR u dospělých a dětí, které signalizují správnost postupu KPR, modely a simulátory k zajišťování dýchacích cest, k zajištění cévních vstupů, aktivizaci pacientů, apod. • Přístup k odborné literatuře, včetně el. databází (zajištění vlastními prostředky nebo ve smluvním zařízení), možnosti podpory teoretické výuky pomocí e-learningu. • Pracoviště pro výuku odborné praxe na akreditovaném pracovišti je vybaveno dle platných standardů personálního a přístrojového vybavení.

* školitelem může být i mentor, pokud splňuje požadavky na školitele stanovené vzdělávacím programem

	<ul style="list-style-type: none"> • Akreditovaným pracovištěm na odbornou praxi mohou být interní oddělení, onkologická oddělení, geriatrická oddělení.
Organizační a provozní požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Pro praktickou část vzdělávacího programu je podmínkou poskytování zdravotní péče dle příslušného oboru. • Pro teoretickou část vzdělávacího programu je podmínkou smluvní vztah s poskytovatelem zdravotní péče dle příslušného oboru specializace. • Akreditované pracoviště na realizaci vzdělávacího programu musí splňovat požadavky dané platnou legislativou a vést příslušnou dokumentaci.
Bezpečnost a ochrana zdraví	<ul style="list-style-type: none"> • Součástí teoretické i praktické výuky je problematika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce a požární ochrany včetně ochrany před ionizujícím zářením. • Výuka k bezpečné a zdraví neohrožující práci vychází z požadavků platných právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. • Požadavky jsou doplněny informacemi o rizicích možných ohrožení v souvislosti s vykonáváním praktické výuky, včetně informací vztahujících se k opatřením na ochranu před působením zdrojů rizik.

7 Tabulka modulů

Specializační vzdělávání v oboru Ošetřovatelská péče v interních oborech				
Kód	Typ	Název	Rozsah	Počet kreditů
ZM	P	Organizační a metodické vedení specializované ošetřovatelské péče	1 týden T – 40 hodin	20 (á 4 kredity/den)
OM 1	P	Specializovaná ošetřovatelská péče v interních oborech	3 týdny T – 120 hodin 4 týdnů Pr – 160 hodin	60 (á 4 kredity/den) 20 (á 1 kredit/den)
	P	Odborná praxe na pracovišti akreditovaného zařízení	1 týden Pr, AZ – 40 hodin	15 (á 3 kredit/den)
OM 2	P	Specializovaná ošetřovatelská péče v geriatrie	1 týden T – 40 hodin 1 týden Pr – 40 hodin	20 (á 4 kredity/den) 5 (á 1 kredit/den)
OM 3	P	Specializovaná ošetřovatelská péče v onkologii a paliativní péči	1 týden T – 40 hodin 1 týden Pr – 40 hodin	20 (á 4 kredity/den) 5 (á 1 kredit/den)
	P	Odborná praxe na pracovišti akreditovaného zařízení	1 týden Pr, AZ - 40 hodin	15 (á 3 kredity/den)
			T – teorie Σ 240 Pr – praxe Σ 240 Pr – AZ Σ 80 hodin	
			Celkem 560 hodin	180 kreditů

Vysvětlivky: P – povinné, T - teorie, Pr – praxe, P – AZ – praxe na akreditovaném pracovišti

8 Seznam doporučených zdrojů

Doporučená literatura
ADAM, Z.; KREJČÍ, M.; VORLÍČEK, J. Speciální onkologie: příznaky, diagnostika a léčba maligních chorob. 1. vyd. Praha: Galén, 2010. 417 s. ISBN 978-80-7262-648-9.
ADAM, Z.; VORLÍČEK, J. Hematologie pro praktického lékaře. 1. vyd. Praha: Galén, 2007. 313 s. ISBN 978-80-7262-453-9.
AMBLER, Z.; BEDNAŘÍK, J.; RŮŽIČKA, E. Klinická neurologie. 2. vyd. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-157-4.
ANTUŠÁK, E.; KOPECKÝ, Z. Krizový management: úvod do teorie. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2008. 97 s. ISBN 978-80-245-0951-8.
ARMSTRONG, M. Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy. 10. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 789 s. ISBN 978-80-247-1407-3.
BÁRTLOVÁ, S.; SADÍLEK, P.; TÓTHOVÁ, V. Výzkum a ošetrovatelství. 2. přepracované a doplněné vyd. Brno: NCO NZO, 2005. 146 s. ISBN 80-7013-416-X.
BARTOŠÍKOVÁ, I. O syndromu vyhoření pro zdravotní sestry. 1. vyd. Brno: NCO NZO, 2006. 86 s. ISBN 80-7013-439-9.
BENEŠ, J. Infekční lékařství. 1. vyd. Praha: Galén, 2009. 651 s. ISBN 978-80-7262-644-1.
BENEŠ, M. Andragogika. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 135 s. ISBN 978-80-247-2580-2.
BUREŠ, I. Léčba rány. 1. vyd. Praha: Galén, 2006. 78 s. ISBN 80-7262-413-X.
ČÁP, P.; PRŮCHA, M. Alergologie v kostce. 1. vyd. Praha: Triton, 2006. 142 s. ISBN 80-7254-779-8.
ČERNÝ, Z. Infekční nemoci: jak pečovat o pacienty s infekčním onemocněním. 2. přepracované a doplněné vyd. Brno: NCO NZO, 2008. 284 s. ISBN 978-80-7013-480-1.
DIENSTBIER, Z. Průvodce stárnutím: aneb jak ho oddálit. 1. vyd. Praha: Radix, 2009. 184 s. ISBN 978-80-86013-88-0.
DÍTĚ, P. Vnitřní lékařství. 2. doplněné a přepracované vyd. Praha: Galén, 2007. 586 s. ISBN 978-80-7262-496-6.
DÍTĚ, P. Vnitřní lékařství II. 1. vyd. Brno: MU, 2005. 350 s. ISBN 80-210-3672-9.
DÍTĚ, P. Vnitřní lékařství III. 1. vyd. Brno: MU, 2005. 266 s. ISBN 80-210-3673-7.
HAŠKOVCOVÁ, H. Thanatologie: nauka o umírání a smrti. 2. přeprac. vyd. Praha: Galén, 2007. 244 s. ISBN 978-80-7262-471-3.
HERMANOVÁ, M.; PROKOP, J.; ONDRÁČKOVÁ, K. Vybrané kapitoly z péče o seniory. 1. vyd. Brno: NCO NZO, 2008. 68 s. ISBN 978-80-7013-478-8.
INDRÁK, K. Hematologie. 1. vyd. Praha: Triton, 2006. 278 s. ISBN 80-7254-868-9.
IVANOVÁ, K.; ŠPIRUDOVÁ, L.; KUTNOHORSKÁ, J. Multikulturní ošetrovatelství I. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. 248 s. ISBN 80-247-1212-1.
JAROŠOVÁ, D. Péče o seniory. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. 110 s. ISBN 80-7368-110-2.
JIRKOVSKÁ, A. Syndrom diabetické nohy: komplexní týmová péče. 1. vyd. Praha: Maxdorf, 2006. 397 s. ISBN 80-7345-095-X.

Joint Commission International. Mezinárodní akreditační standardy pro nemocnice. 1. vyd. Praha: Grada, Publishing, 2009. 312 s. ISBN 978-80-247-2436-2.
JUŘENÍKOVÁ, P. Zásady edukace v ošetrovatelské praxi. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 77 s. ISBN 978-80-247-2171-2.
KALVACH, Z. Geriatrie a gerontologie. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 864 s. ISBN 80-247-0548-6.
KALVACH, Z.; ONDERKOVÁ, A. Stáří: pojetí geriatrického pacienta a jeho problémů v ošetrovatelské praxi. 1. vyd. Praha: Galén, 2006. 43 s. ISBN 80-7262-455-5.
KLEVETOVÁ, D.; DLABALOVÁ, I. Motivační prvky při práci se seniory. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 202 s. ISBN 978-80-247-2169-9.
KOLÁŘ, J. Kardiologie pro sestry intenzivní péče. 4. doplněné a přepracované vyd. Praha: Galén, 2009. 480 s. ISBN 978-80-7262-604-5.
KŘIVOHLAVÝ, J. Sestra a stres. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 119 s. ISBN 978-80-247-3149-0.
KUBEROVÁ, H. Didaktika ošetrovatelství. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 246 s. ISBN 978-80-7367-684-1.
KUTNOHORSKÁ, J. Výzkum v ošetrovatelství. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 175 s. ISBN 978-80-247-2713-4.
LACHMANOVÁ, J. Vše o hemodialýze pro sestry. 1. vyd. Praha: Galén, 2008. 130 s. ISBN 978-80-7262-552-9.
MAĐAR, R.; PODSTATOVÁ, R.; ŘEHOŘOVÁ, J. Prevence nozokomiálních nákaz v klinické praxi. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 178 s. ISBN 80-247-1673-9.
MARKOVÁ, A. Hospic do kapsy: příručka pro domácí paliativní týmy. 1. vyd. Praha: Cesta domů, 2009. 100 s. ISBN 978-80-254-4552-5.
MARŠÁLEK, P. Rehabilitace a pohybová aktivita po akutních koronárních syndromech. 1. vyd. Praha: Triton, 2006. 125 s. ISBN 80-7254-740-2.
MATOUŠEK, O. Základy sociální práce. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 309 s. ISBN 978-80-7367-331-4.
MELICHERČÍKOVÁ, V. Sterilizace a dezinfekce v prevenci nozokomiálních nákaz. 1. vyd. Praha: Galén, 2007. 54 s. ISBN 978-80-7262-468-3.
MIKULA, J.; MÜLLEROVÁ, N. Prevence dekubitů. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 96 s. ISBN 978-80-247-2043-2.
MINIBERGEROVÁ, L., DUŠEK, J. Vybrané kapitoly z psychologie a medicíny pro zdravotníky pracující se seniory. 1. vyd. Brno: NCO NZO, 2006. 67 s. ISBN 80-7013-436-4.
MUŽÍK, J. Didaktika profesního vzdělávání dospělých. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2005. 202 s. ISBN 80-7238-220-9.
NAVRÁTIL, L. Vnitřní lékařství pro nelékařské zdravotnické obory. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 424 s. ISBN 978-80-247-2319-8.
NEJEDLÁ, M. Fyzikální vyšetření pro sestry. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 248 s. ISBN 80-247-1150-8.
NEVŠÍMALOVÁ, S.; ŠONKA, K. Poruchy spánku a bdění. 2. doplněné a přepracované vyd. Praha: Galén, 2007. 345 s. ISBN 978-80-7262-500-0.
NOVOSAD, L. Základy speciálního poradenství. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. 159 s. ISBN 80-7367-

174-3.
OLEJÁROVÁ, M. Revmatologie v kostce. 1. vyd. Praha: Triton, 2008. 231 s. ISBN 978-80-7387-115-4.
PENKA, M.; BULIKOVÁ, A. Neonkologická hematologie. 2. doplněné a zcela přepracované vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 240 s. ISBN 978-80-247-2299-3.
PFEIFFER, J. Neurologie v rehabilitaci: pro studium a praxi. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007, 352 s. ISBN 978-80-247-1135-5.
PLAMÍNEK, J. Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 318 s. ISBN 978-80-247-3235-0.
PODSTATOVÁ, R. Hygiena a epidemiologie pro ambulantní praxi. 1. vyd. Praha: Maxdorf, 2010. 141 s. ISBN 978-80-7345-212-4.
PODSTATOVÁ, R. Základy epidemiologie a hygieny. 1. vyd. Praha: Galén, 2009. 158 s. ISBN 978-80-7262-597-0.
PRŮCHA, J. Moderní pedagogika. 4. aktualizované a doplněné vyd. Praha: Portál, 2009. 488 s. ISBN 978-80-7367-503-5.
RYBKA, J. Diabetologie pro sestry. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 288 s. ISBN 80-247-1612-7.
SEIDL, Z. Neurologie pro nelékařské zdravotnické obory. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 168 s. ISBN 978-80-247-2733-2.
SCHMIDTOVÁ, Z. Vybrané odbory ošetrovatelství. 1. vyd. Martin: Osveta, 2008. 148 s. ISBN 978-80-8063-295-3.
SLÁMA, O.; KABELKA, L.; VORLÍČEK, J. Paliativní medicína pro praxi. 1. vyd. Praha: Galén, 2007. 362 s. ISBN 978-80-7262-505-5.
SVAČINA, P. Diabetologie. 1. vyd. Praha: Triton, 2010. 188 s. ISBN 978-80-7387-348-6.
SVOBODNÍK, P. Management pro zdravotníky v kostce. 1. vyd. Brno: NCO NZO, 2009. 125 s. ISBN 978-80-7013-498-6.
ŠAFRÁNKOVÁ, A.; NEJEDLÁ, M. Interní ošetrovatelství I. 1. vyd. dotisk. Praha: Grada Publishing, 2010. 280 s. ISBN 978-80-247-1148-5.
ŠAFRÁNKOVÁ, A.; NEJEDLÁ, M. Interní ošetrovatelství II. 1. vyd. dotisk. Praha: Grada Publishing, 2010. 212 s. ISBN 978-80-247-1777-7.
ŠKRHA, J. Diabetologie. 1. vyd. Praha: Galén, 2009. 417 s. ISBN 978-80-7262-607-6.
ŠKRLA, P.; ŠKRLOVÁ, M. Řízení rizik ve zdravotnických zařízeních. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 199 s. ISBN 978-80-247-2616-8.
ŠPINAR, J.; VÍTOVEC, J. Jak dobře žít s nemocným srdcem. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 256 s. ISBN 978-80-247-1822-4.
ŠPIRUDOVÁ, L. Multikulturní ošetrovatelství II. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 248 s. ISBN 80-247-1213-X.
ŠTEJFA, M. Kardiologie. 3. přepracované vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 722 s. ISBN 978-80-247-1385-4.
ŠTORK, J. Dermatovenerologie. 1. vyd. Praha: Galén, 2008. 502 s. ISBN 978-80-7262-371-6.
TEPLAN, V. Praktická nefrologie. 2. zcela přepracované a doplněné vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 496 s. ISBN 80-247-1122-2.

TESAŘ, V.; SCHÜCK, O. Klinická nefrologie. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 650 s. ISBN 80-247-0503-6.
TOPINKOVÁ, E. Geriatrie pro praxi. 1. vyd. Praha: Galén, 2005. 270 s. ISBN 80-7262-365-6.
TOŠENOVSKÝ, P.; ZÁLEŠÁK, B. Trofické defekty dolních končetin: diagnostika a léčba. 1. vyd. Praha: Galén, 2007. 208 s. ISBN 978-80-7262-439-3.
VENGLÁŘOVÁ, M. Problematické situace v péči o seniory: příručka pro zdravotnické a sociální pracovníky. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 96 s. ISBN 978-80-247-2170-5.
VENGLÁŘOVÁ, M.; MAHROVÁ, G. Komunikace pro zdravotní sestry. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 144 s. ISBN 80-247-1262-8.
VOKURKA, S. Ošetrovatelské problémy a základy hemoterapie: učební texty a ošetrovatelské intervence nejen pro sestry z oboru hematologie a onkologie. Praha: Galén, 2005. 140 s. ISBN 80-7262-299-4.
VOKURKA, S. Základní hemato-onkologická onemocnění a jejich charakteristiky. 1. vyd. Praha: Galén, 2008. 89 s. ISBN 978-80-7262-553-6.
VONDRÁČEK, L.; VONDRÁČEK, J. Odpovědnost při poskytování ošetrovatelské péče. 1. vyd. Praha: Galén, 2006. 30 s. ISBN 80-7262-392-3.
VONDRÁČEK, L.; WIRTHOVÁ, V. Právní minimum pro sestry: příručka pro praxi. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 95 s. ISBN 978-80-247-3132-2.
VORLÍČEK, J.; ABRAHÁMOVÁ, J.; VORLÍČKOVÁ, H. Klinická onkologie pro sestry. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 328 s. ISBN 80-247-1716-6.
VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 319 s. ISBN 978-80-7367-387-1.
WIDIMSKÝ, J. Selhání srdce. 5. vyd. Praha: Triton, 2009. 168 s. ISBN 978-80-7387-295-3.
ZAMRAZIL, V.; PELIKÁNOVÁ, T. Akutní stavy v endokrinologii a diabetologii. 1. vyd. Praha: Galén, 2007. 177 s. ISBN 978-80-7262-478-2.
ZÁVODNÁ, V. Pedagogika v ošetrovatelství. 2. přepracované a doplněné vyd. Martin: Osveta, 2005. 117 s. ISBN 80-8063-193-X.
ZLÁMAL, J., BELLOVÁ, J. Ekonomika zdravotnictví. 1. vyd. Brno: NCO NZO, 2005. 206 s. ISBN 80-7013-429-1.